

О. Л. Сидоренко

**ПРОВЕДЕННЯ ЗОВНІШНІХ ОСВІТНІХ ОЦІНЮВАНЬ В УКРИТТЯХ:
ДОСВІД СПІВПРАЦІ РЕГІОНАЛЬНОГО ЦЕНТРУ ОЦІНЮВАННЯ,
ДЕПАРТАМЕНТІВ ТА ЗАКЛАДІВ ОСВІТИ В УМОВАХ ВОЄННОГО
СТАНУ**

Повномасштабне російське вторгнення стало випробовуванням на міцність, перевіркою на саме право існування і для нашої держави, і для українського суспільства, і для освітньої сфери зокрема.

Аналізуючи виклики і проблеми воєнного часу, які постали перед освітою, дослідники визначають падіння якості освіти; руйнування навчальних закладів; масову міграцію населення; окупацію територій, на яких проживають українські здобувачі освіти й педагоги; колаборацію частини педагогів з окупаційною владою; скорочення фінансування сфери освіти; «відсутність ресурсів на належну реалізацію реформи «Нова українська школа»; подеколи деструктивні та/або популістські рішення освітньої політики; брак учителів з окремих предметів»; нестачу укриттів; погіршений психоемоційний стан учасників освітнього процесу; роботу в умовах постійного стресу [1].

Абсолютно погоджуючись із важливістю усіх наведених проблем, хотілося б наголосити на першочерговій необхідності створення безпечного освітнього середовища, особливо у регіонах, які розташовані найближче до лінії боєзйткнення, наприклад у Харкові.

Міська влада Харкова цілком усвідомлює важливість розвитку освіти навіть у складних умовах війни і робить усе можливе, щоб створити безпечні умови для очного навчання – будуються підземні школи, створюються коворкінги для студентства. «Харків – це центр науки, студентства та інтелекту. Ми не маємо права втратити цей потенціал. Разом із центральною владою ми повинні створити комфортні й безпечні умови для наших вишів, щоб Харків залишався студентським та інноваційним центром», – зазначив міський голова

Ігор Терехов на всеукраїнському заході, присвяченому Всесвітньому дню науки [2].

Метою публікації є висвітлення досвіду співпраці різних структур – органів державної влади, місцевого самоврядування, органів управління освітою, закладів вищої освіти та Харківського регіонального центру оцінювання якості освіти (Харківського РЦОЯО), – що став справжньою синергією, яка забезпечує вирішення проблем, викликаних воєнним станом.

У 2024 році Харківський РЦОЯО спільно з державними адміністраціями, органами місцевого самоврядування та закладами освіти Полтавської, Сумської та Харківської областей виконали комплекс робіт із забезпечення проведення національного мультипредметного тесту (НМТ); єдиного вступного іспиту (ЄВІ); єдиного фахового вступного випробування (ЄФВВ) – зовнішніх освітніх оцінювань, що проводяться Українським та регіональними центрами оцінювання якості освіти з використанням організаційно-технологічних процесів здійснення зовнішнього незалежного оцінювання (ЗОО).

Як і у два попередні роки, вся робота з підготовки та проведення ЗОО була виконана в умовах воєнного стану.

З січня по липень 2024 року сім територіальних громад Харківської області та дві Сумської області певний час перебували у зоні активних бойових дій. Крім того, дві громади Харківської області знаходяться в зоні тимчасової окупації дотепер.

З метою створення безпечних умов для учасників ЗОО та працівників пунктів тестування Харківським РЦОЯО у серпні 2023 року була висунута ініціатива щодо проведення всіх ЗОО у Полтавській, Сумській та Харківській областях винятково в укриттях закладів освіти, спеціально обладнаних за нормами ДСНС. Обов'язковою вимогою було також дотримання усіх технічних стандартів проведення ЗОО у комп'ютерному форматі: стає енергозабезпечення (включно з генераторами), стабільний інтернет-зв'язок та постійне онлайн-відеоспостереження за процедурою у кожній аудиторії.

У результаті спільної цілеспрямованої та наполегливої роботи з Полтавською, Сумською та Харківською обласними військовими адміністраціями, органами виконавчої влади та місцевого самоврядування, колективами закладів освіти на початок травня 2024 року було створено пункти тестування у 111 закладах освіти.

Як підтвердила практика проведення НМТ, ЄВІ та ЄФВВ, таке рішення було єдино правильним та стратегічно виправданим.

Адже, якби тестування не було організоване безпосередньо в укриттях, то у Харківській області через постійні повітряні тривоги протягом досить тривалого часу жоден вид ЗОО не зміг би бути зреалізованим ні в основні, ні в додаткові сесії (рис.1). Суттєво, до критичних меж, була би ускладнена, а часто унеможливлена, робота абітурієнтів у Полтавській та Сумській областях.

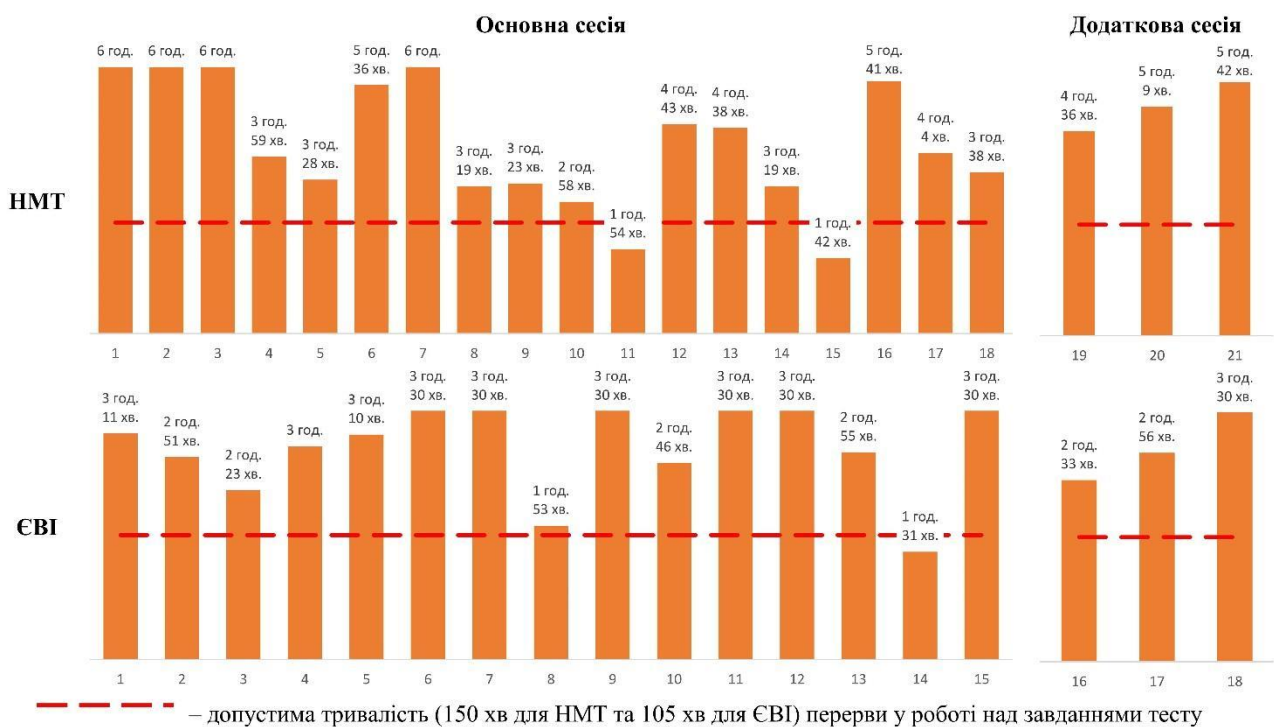

Рис. 1. Повітряні тривоги під час НМТ та ЄВІ 2024 року у Харківській області [3]

Особливістю ЗОО 2024 року була організація відеоспостереження за роботою пунктів тестування. Спільними зусиллями із закладами освіти, на базі яких здійснювалася процедура, було забезпечено постійний моніторинг у

кожній аудиторії з трансляцією перебігу тестування на контрольні пристрої в Харківському РЦОЯО. Це суттєво вплинуло на забезпечення доброчесності виконання завдань абітурієнтами, а також підвищило ефективність роботи працівників пунктів тестування.

Розглянемо більш детально, як було організовано ЗОО у 2024 р. у Харківській області.

Реалізація принципу перенесення процедури тестування в укриття на Харківщині в цілому стала можливою винятково завдяки принциповій та конструктивній позиції Харківської міської ради та, у першу чергу, її департаменту освіти, які беззастережно підтримали нашу ідею та активно включилися в цю роботу з перших днів.

Другим визначальним фактором, що уможливив реалізацію такого амбітного проєкту, стала активна участь окремих закладів вищої освіти міста у підготовці своїх приміщень до роботи учасників тестування у нових умовах.

За відносно короткий період десять університетів здійснили масштабні реконструкції та якісні ремонтно-опоряджувальні роботи у визначених приміщеннях, забезпечивши повну відповідність вимогам ДСНС і технічним умовам проведення тестування.

Слід визнати відмінну підготовку Харківського національного автомобільно-дорожнього університету, Національного аерокосмічного університету імені М.Є. Жуковського «Харківський авіаційний інститут», Державного біотехнологічного університету, Харківського національного економічного університету імені Семена Кузнеця, Українського державного університету залізничного транспорту, Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна, Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди, Харківського національного університету радіоелектроніки, Національного технічного університету «Харківський політехнічний інститут», Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого.

Одночасно постала нагальна потреба переформатування та розширення мережі пунктів тестування і поза межами Харкова. Було створено нові округи, які раніше ніколи не брали участі у цій роботі – це два ліцеї у селищі Пісочин та ліцей у селищі Кегичівка.

Спільно з місцевими органами влади та колективами закладів загальної середньої освіти були збільшені потужності пунктів тестування у містах Балаклія, Берестин, Лозова, Чугуїв, Богодухів, Валки та селищі Лиман Слобожанської територіальної громади.

Особливо значущим було створення пунктів тестування у критично постраждалому місті Ізюм.

Реалізація схеми проведення тестування в укриттях дала змогу:

- провести ЗОО в Харківській області;
- не допустити збільшення кількості учасників додаткових сесій з-поміж тих, хто не зміг виконати роботу під час основних сесій, тобто скоротити мережу пунктів тестування додаткових сесій та, як результат, скоротити витрати бюджетних коштів;
- уникнути фізичних перевантажень учасників та працівників пунктів тестування і додаткових витрат державних коштів на оплату праці через понаднормові подовження тривалості оцінювань.

Якщо ж говорити про те, що отримали заклади освіти, реалізувавши ідею Харківського РЦОЯО про проведення ЗОО в укриттях, то це, крім досвіду ефективної співпраці і креативного підходу до вирішення управлінських питань, безумовно, промоція закладу освіти як стійкої та здатної відповідати на виклики війни структури, а також безпечний освітній простір, який впродовж року може використовуватися для потреб закладу.

Набутий досвід, можливе поєднання НМТ з державною підсумковою атестацією та необхідність збалансування навантаження на заклади освіти спонукають до пошуку можливостей розширення мережі пунктів тестування в Полтавській, Сумській та Харківській областях.

Список бібліографічних посилань

1. Ліннік О., Божинський В., Гриневич Л. та ін. (2024). *Освіта під час війни: досвід українських шкіл. Аналітичний звіт* [online]. Київ: ГО «Куншт», с. 7. Available at: <https://www.skeptic.in.ua/wp-content/uploads/2024-Education-during-War-Ukrainian-Schools-Experience.pdf> [Accessed 09 Dec. 2024].
2. Офіційний сайт Харківської міської ради, міського голови, виконавчого комітету. (2024). *У Харкові святкують Всесвітній день науки*. [online]. Available at: <https://www.city.kharkiv.ua/uk/news/u-kharkovi-svyatkuyut-vsesvitniy-den-nauki-56841.html> [Accessed 09 Dec. 2024].
3. *Мапа тривог України* (2024). [online]. Available at: <https://alerts.in.ua/> [Accessed 09 Dec. 2024].

References

1. Linnik O., Bozhynskyi V., Hrynevych L. et al (2024). *Osvita pid chas viiny: dosvid ukrainskykh shkil. Analitychnyi zvit*. [Education During War: The Ukrainian Schools' Experience. Analytical Report] [online]. Kyiv: HO «Kunsht», p. 7. Available at: <https://www.skeptic.in.ua/wp-content/uploads/2024-Education-during-War-Ukrainian-Schools-Experience.pdf> [Accessed 09 Dec. 2024].
2. Ofitsiynyi sait Kharkivskoi miskoi rady, miskoho holovy, vykonavchoho komitetu. (2024). *U Kharkovi sviatkuiut Vsesvitnii den nauky* [World Science Day is celebrated in Kharkiv] [online]. Available at: <https://www.city.kharkiv.ua/uk/news/u-kharkovi-svyatkuyut-vsesvitniy-den-nauki-56841.html> [Accessed 09 Dec. 2024].
3. *Mapa tryvoh Ukrainy* (2024). [online]. Available at: <https://alerts.in.ua/> [Accessed 09 Dec. 2024].

Сидоренко Олександр Леонідович. Проведення зовнішніх освітніх оцінювань в укриттях: досвід співпраці регіонального центру оцінювання, департаментів та закладів освіти в умовах воєнного стану.

У публікації висвітлено досвід співпраці різних структур – органів державної влади, місцевого самоврядування, органів управління освітою, закладів вищої освіти та

Харківського регіонального центру оцінювання якості освіти, – що став справжньою синергією, яка забезпечує вирішення проблем, викликаних воєнним станом.

Проаналізовано проведення Харківським РЦОЯО у 2024 році зовнішніх освітніх оцінювань у Харківській, Полтавській та Сумській областях в укриттях (з дотримання норм ДСНС та технічних вимог, які висуваються до комп'ютерного тестування), що було викликано необхідністю створення безпечних умов для учасників та працівників пунктів тестування.

З'ясовано, що описана практика уможливила проведення ЗОО в Харківській області, а також сприяла запобіганню збільшення кількості учасників додаткових сесій з-поміж тих, хто не зміг виконати роботу під час основних сесій в Полтавській та Сумській областях. Це сприяло скороченню мережі пунктів тестування додаткових сесій. Крім того, удалося уникнути фізичних перевантажень учасників та працівників пунктів тестування, додаткових витрат державних коштів на оплату праці залученого персоналу через понаднормові подовження тривалості оцінювань.

Зазначено, що набутий досвід вимагає масштабування з урахуванням можливого поєднання національного мультипредметного тесту з державною підсумковою атестацією та необхідності забезпечення збалансованого навантаження на заклади освіти, залучені до проведення ЗОО.

Ключові слова: Заклад вищої освіти, зовнішні освітні оцінювання, національний мультипредметний тест, єдиний вступний іспит; єдине фахове вступне випробування, безпечне освітнє середовище.

Sydorenko Oleksandr. Conducting external educational assessments in shelters: experience of cooperation between the regional assessment center, departments, and educational institutions under martial law.

This paper presents a case study of a collaborative effort between various Ukrainian institutions – governmental bodies, local self-governance, educational authorities, higher education institutions, and the Kharkiv Regional Center for Educational Quality Assessment. This partnership has proven to be a powerful synergy, effectively addressing challenges posed by martial law.

The study analyzes the successful implementation of external educational assessments in 2024 in Kharkiv, Poltava, and Sumy oblasts, conducted by the Kharkiv Regional Center for Educational Quality Assessment in bomb shelters. These assessments adhered to the safety standards set by the State Emergency Service and the technical requirements for computer-based testing, ensuring a safe environment for both test-takers and personnel.

The findings demonstrate that this practice enabled conducting of external educational assessments in the Kharkiv region and helped prevent a surge in participants for supplementary sessions in Poltava and Sumy oblasts, where individuals were unable to complete the assessments during the primary sessions. Consequently, there was a reduction in the number of testing centers required for supplementary sessions. Moreover, the approach mitigated physical strain on both test-takers and personnel, while also avoiding additional state expenditures on overtime pay.

The acquired experience underscores the need for scaling up these practices, considering the potential integration of the National Multi-subject Test with the School Leaving Examinations and the imperative to distribute the workload among educational institutions involved in external assessments equitably.

Key words: Higher Education Institution, External Educational Assessments, National Multi-subject Test, Unified Entrance Exam, Unified Professional Entrance Exam, Safe Learning Environment.